

Har löneandelen fallit i Sverige?

Daniel Waldenström*

May 28, 2020

Abstract

De aggregerade löne- och kapitalinkomsternas andel av nationalinkomsten ses ibland som ett mått på styrkebalansen mellan arbete och kapital i ekonomin. Denna uppsats beskriver dessa faktorandelar i Sverige och deras utveckling sedan 1950-talet. Resultaten visar att löneandelen legat på en stabil nivå från 1960-talet till idag med endast kortsiktiga fluktuationer under vissa perioder. Några länder har rapporterat fallande löneandelar under senare år, men den trenden verkar i hög grad drivas av att man då har räknat in kapitalförslitning i kapitalägarnas inkomster, vilket kan ifrågasättas. I Sverige stiger löneandelen någoit under 1960- och 1970-talen när kapitalförslitningen inkluderas medan en stabila nivån sedan 1980-talets mitt inte påverkas.

1 Inledning

Den ekonomiska ojämlikheten ligger högt på den politiska dagordningen i många länder. Diskussionen kretsar oftast kring inkomstfördelningen mellan hushåll och individer, men ibland hamnar fokus på en aggregerad, makroekonomisk nivå och fokus på de totala löneinkomsternas andel av nationalinkomsten, *löneandelen*, och motsvarande andel för kapitalinkomsterna, *kapitalandelen*.¹ Löneandelens visuella kraft, och dess dikotoma laddning, gör att löneandelen ofta tolkas som ett mått på löntagarnas relativa position i gentemot kapitalägarna. Noteras bör att dessa andelar utgör tämligen grovkorniga fördelningsmått. De tar ingen hänsyn till fördelningen av inkomster inom grupperna löntagare och kapitalägare och inte heller om dessa erhåller inkomster av båda slagen.

*IFN. Epost: daniel.waldenstrom@ifn.se

¹Jag föredrar att använda termen "kapitalandelen" istället för den i Sverige ibland använda termen "vinstandelen". Synen på Orsaken är att många gör en åtskillnad mellan två komponenter av kapitalandelen: dels en "kapitalkostnadsandel" som visar räntekostnader för lånekapital och dels "vinstandel" som visar kapitalinkomsterna som går till ägarna efter att alla kostnader är betalda (men före skatt).

Studier av löne- och kapitalandelar har långa anor inom nationalekonomi; David Ricardo ansåg rentav att de tillhörde ämnets allra viktigaste frågor. Under efterkrigstiden föll intresset markant, inte minst efter att berömda studier av bland andra John Maynard Keynes och Nicholas Kaldor visat att andelarna är nästan konstanta över tid. På senare tid har dock intresset för löne- och kapitalandelar stigit efter att ett antal studier kopplat samman vad som anses vara en fallande trend, särskilt i USAs löneandel, med antingen stigande förmögenhetsvärden i rika länder (Piketty 2014) eller arbetslivets ökande grad av automatisering (se till exempel Autor et al. 2018).

Vilken är då löneandelen i Sverige och hur har den utvecklats under de senaste decennierna? I denna uppsats studerar jag löneandelen i Sverige, både gällande nivå och utveckling över tid och även hur dessa ser ut i ett internationellt perspektiv. Uppsatsen inleds dock med en genomgång av vissa teoretiska utgångspunkter samt en beskrivning av mätmetoder och datakällor i både svenska nationalräkenskaper och internationella nationalräkenskapsdatabaser.

2 Att mäta löne- och kapitalandelar

Att mäta löne- och kapitalandelar är ingen exakt vetenskap. Litteraturen innehåller en mängd avvägningar som beror på tillgång till data samt principiell syn exempelvis på hur egenföretagares inkomster och kapitalförslitning bör beaktas. I detta avsnitt diskuterar jag dessa i korthet. För mer utförliga diskussioner hänvisas läsaren till Piketty and Zucman (2014), Rognlie (2016), Bengtsson and Waldenström (2018).

2.1 Teori

I grunden handlar löne- och kapitalandelar om att beskriva vilken relativ betydelse som produktionsfaktorerna har i det slutliga produktionsutfallet. Låt Y benämna produktionen, dvs den totala mängden varor och tjänster som produceras inom en viss tidsrymd (vanligen ett år) inom ett land (ekonomins samlade mervärde). Om vi benämner L arbetskraftens storlek (exempelvis antal arbetade timmar) och w genomsnittlig timlön, så är de samlade *arbetsinkomsterna* för löntagarna, och därmed de totala arbetskraftskostnaderna för arbetsgivarna, lika med wL . Om vi benämner med K kapitalstockens storlek och r dess avkastning, så är de totala *kapitalinkomsterna* till kapitalägarna lika med rK . Därmed kan vi beskriva *produktionsfunktionen* på följande vis (med en förenklad, linjär, form):

$$Y = f(K, L) = Y_K + Y_L = rK + wL. \quad (1)$$

Löneandelen definieras som arbetskraftsinkomsternas andel och kapitalandelen som

kapitalavkastningens andel av förädlingsvärdet:

$$\text{Löneandel} = \frac{wL}{Y}, \quad (2)$$

$$\text{Kapitalandel} = \frac{rK}{Y}. \quad (3)$$

Analysen av faktorandelar kan fördjupas betydligt. Den akademiska forskningen har använt olika varianter på produktionsfunktionen $f()$ för att förstå betydelsen av relationen mellan faktortätheten och deras respektive marginalavkastning.

2.2 Nationalräkenskaperna och faktorinkomster

I det följande beskrivs huvuddragen av hur faktorandelar kan beräknas i de svenska svenska nationalräkenskaperna, vilka i sin tur bygger på internationella standarder för nationalräkenskapers beräkning: *System och National Accounts*, SNA 2008, och *European System of Accounts*, ESA 2010.

2.2.1 Inkomstnämndare

I nationalräkenskaperna beskrivs ekonomins samlade förädlingsvärde Y på flera olika sätt. Den vanligaste utgångspunkten är bruttonationalprodukten till marknadspris, BNP_m . BNP till marknadspris är det totala produktionsvärdet, värderat enligt försäljningspriser, minus värdet av alla insatsvaror som har använts i produktionsprocessen. BNP_m kan delas in i tre komponenter: arbetskraftskostnaderna (wL), kapitalinkomsterna (rK) samt nettot av alla produktskatter (importtullar, energiskatter och moms) och produktsubventioner som tillkommer i samband med försäljning av varor och tjänster, T_Y . Det finns två andra relevanta varianter av BNP som behöver beskrivas. BNP till baspris, BNP_b , är det samlade mervärdet som producenten får behålla efter produktbeskattningen. BNP till faktorpris, erhålls genom att dra ifrån alla andra övriga produktionsskatter (minus produktionssubventioner), T_P , som företagen får betala i produktionsprocessen (exempelvis skatter på fastigheter, arbetskraft, fasta tillgångar) från BNP till baspris. På detta sätt är BNP till faktorpris i princip lika med kostnaden för de två produktionsfaktorerna för att producera alla varor och tjänster, och därmed också lika med summan av de inkomster som tillkommer produktionsfaktorernas ägare (löntagare och kapitalägare).

Kapitalförslitning uppstår när värdet av kapitalstocken minskar över tid till följd av teknologisk föråldring eller ren mekanisk förslitning eller sönderfall. Det är vanligt att man tar hänsyn till kapitalförslitning när ekonomins mervärde och inkomster ska beskrivas. Anledningen är att kapitalförslitning inte är någon egentlig inkomst som tillfaller kapitalägare eller löntagare, utan helt enkelt ett mått på hur stora värden som

försvinner från det ekonomiska kretsloppet. Nationalräkenskaperna beräknar värdet av kapitalförslitningen genom att uppskatta en förslitningstakt, deprecieringstakt, i procent av totalvärdet för olika sektorer och kapitaltyper. Denna beräkningen är osäker och innehåller många antaganden. Särskilt svår blir den i tider av snabb teknologisk utveckling då värdet av en kapitalvara kan förändras mycket snabbt i samband med uppkomst av nya produkter, standarder eller datormjukvara. Osäkerheten i kapitalförslitningens nivå är ett argument för att inte enbart studera nettofaktorandelar utan även bruttofaktorandelar.

Nettonationalprodukt till marknadspris, NNP_m , definieras därmed som BNP_m minus kapitalförslitningen medan NNP till baspris och faktorpris på samma sätt definieras som respektive BNP minus kapitalförslitning, dK . Löne- och kapitalandelar beskrivs vanligen i antingen brutto- eller nettotermer, men många forskare (t ex , Piketty 2014) anser att det är nettoandelarna, alltså efter att kapitalförslitningen dragits bort, som är ekonomiskt mest relevant.

Vi kan nu beskriva dessa samband som följer:

$$BNP \text{ till marknadspris} = BNP_m \quad (4a)$$

$$BNP \text{ till baspris} = BNP_b = BNP_m - T_Y \quad (4b)$$

$$BNP \text{ till faktorpris} = BNP_b - T_P = wL + rK. \quad (4c)$$

$$NNP \text{ till faktorpris} = BNP_b - dK - T_P = wL + rK - dK. \quad (4d)$$

I SCBs nationalräkenskaper återfinns de för varje sektor (t ex hela ekonomin (S1), icke-finansiella företag (S11), offentlig sektor (S13), hushåll (S14)) i sektorräkenskaper- nas inkomster och utgifter. Nationalprodukten i produktionskontot som B1, där BNP och NNP till marknadspris benämns $B1gm$ respektive $B1nm$ medan BNP och NNP till baspris är $B1gb$ och $B1nb$. Vidare benämns kapitalförslitning $P51c$, Produktskatter minus produktsubventioner $D21X31$, samt Övriga produktionsskatter minus övriga produktionssubventioner $D29 - D39$. Därmed får vi följande uttryck för BNP och NNP till faktorpris:

$$BNP \text{ till faktorpris} = B1gm - D21X31 - [D29 - D39] = B1gb - [D29 - D39] \quad (5a)$$

$$NNP \text{ till faktorpris} = B1gm - D21X31 - [D29 - D39] - P51c = B1nb - [D29 - D39] \quad (5b)$$

I analysen av faktorandelar kommer NNP och BNP till faktorpris utgöra den huvudsakliga inkomstnämaren. Som ekvationerna (4c) och (4d) visar kan man även använda summan av faktorinkomsterna enligt definitionerna i följande avsnitt.

2.2.2 Faktorinkomster

Faktorinkomsterna innehåller samtliga inkomster som tillfaller produktionsfaktorerna arbete (wL) och kapital (rK). Definitionen av dessa löne- och kapitalinkomster är relativt okomplicerad med undantag för egenföretagarinkomster som delas upp i en del löner och en del kapitalinkomster (se vidare nedan).

Löneinkomster redovisas i nationalräkenskapernas inom kategori $D1$, "Ersättningar till anställda". I denna kategori ingår den totala ersättning, i kontanter eller in natura, som betalas av en arbetsgivare till en anställd för av denne utfört arbete under en räkenskapsperiod. I ersättning inkluderas egentlig lön (kontant lön, naturalön) och arbetsgivarens sociala avgifter (arbetsgivaravgifter, avsättning till avtalspensioner, direktutbetalning av överenskomna ersättningar mm). Hela denna inkomstkategori tillfaller löneandelen.

Kapitalinkomster utgörs huvudsakligen av driftsöverskottet (*operating surplus*) i företagssektorns produktion innan man har beaktat räntor, arrenden eller diverse avgifter. Driftsöverskottet definieras antingen som bruttöverskott före kapitalförslitning, kategori $B2g$, eller nettoöverskott efter kapitalförslitning, kategori $B2n$.

Egenföretagarinkomster är en speciell typ av inkomster som inte är lätt att kategorisera. I nationalräkenskaperna återfinns den under kategorin "Sammansatt förvärvsinkomst" (*mixed income*) och är kategori $B3g$ eller $B3n$. Denna kategori är speciell på flera sätt. Den tillhör hushållssektorn medan driftsöverskottet tillhör framför allt företagssektorn. Egenföretagare är både kapitalägare och löntagare i sina rörelser, och detta är anledningen till att kategorin är speciell. Noteras att denna komplexitet i princip gäller oavsett vilken organisatorisk form som egenföretagaren väljer att bedriva sin rörelsen inom, exempelvis egen firma, handelsbolag eller aktiebolag. I praktiken uppstår dock problem eftersom aktiebolag nästan uteslutande tillförs företagssektorn medan enskild firma tillförs hushållssektorn. SCB beräknar den sammansatta förvärvsinkomsten delvis residuellt som skillnaden mellan BNP och summan av alla övriga inkomstposter.

I den akademiska forskningen har egenföretagarinkomster delats upp i löner och kapitalinkomster. Det finns ingen konsensus vilka andelarna bör vara. Uppdelningen 2/3 löner och 1/3 kapitalinkomster är populär eftersom den återspeglar de ungefärliga långsiktiga faktorandelar som observerats i ett flertal länder. Andra studier har använt de faktorandelar som observeras när sammansatt förvärvsinkomst inte inkluderas i beräkningen, medan några studier har valt att 50%-50%. I EU-kommissionens AMECO-databas subtraheras egenföretagarnas löneinkomster från kapitalinkomster (vilka definieras som $B2+B3$) genom att man antar att egenföretagarna känner i genomsnitt lika mycket som en genomsnittlig löntagare, och därefter multiplicerar man denna snittlön med antalet egenföretagare i ekonomin och produkten subtraheras därefter från kapitalinkomsten.

Föreliggande analys följer huvudfåran i den akademiska litteraturen, dvs att två

tredjedelar av den sammansatta förvärvsinkomsten tillförs löneinkomster och en tredjedel tillförs kapitalinkomster:

$$\text{Löneinkomster (netto)} = D1 + (2/3) \cdot B3n \quad (6a)$$

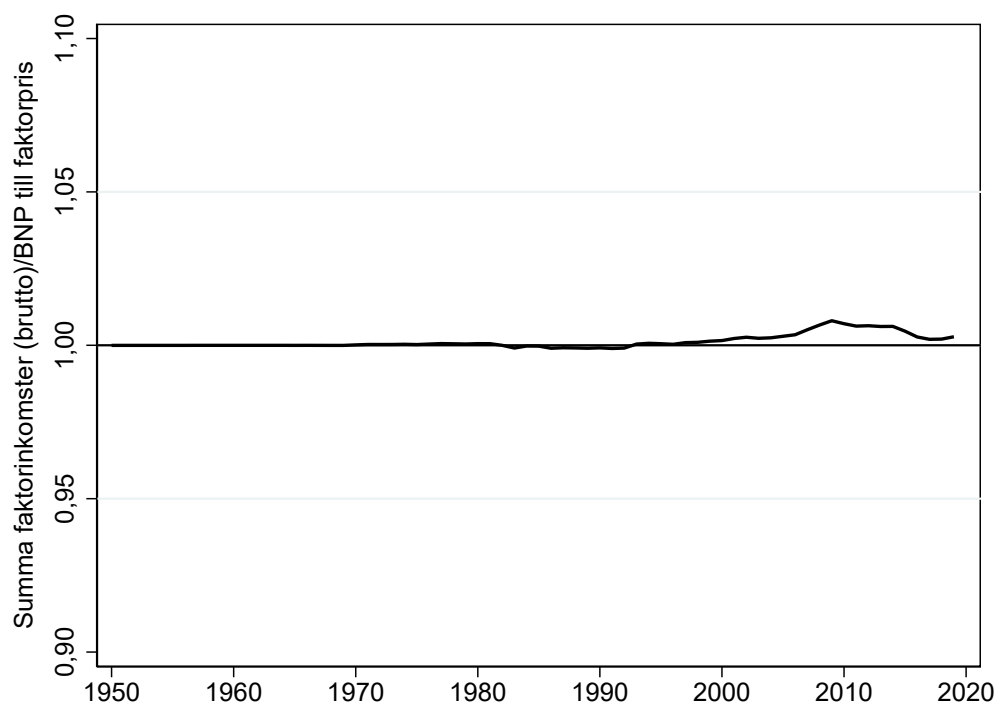
$$\text{Löneinkomster (brutto)} = D1 + (2/3) \cdot B3g \quad (6b)$$

$$\text{Kapitalinkomster (netto)} = B2n + (1/3) \cdot B3n \quad (6c)$$

$$\text{Kapitalinkomster (brutto)} = B2g + (1/3) \cdot B3g \quad (6d)$$

Som nämnts ovan ska summan av faktorinkomsterna vara indentisk med nationalprodukten till faktorpris. I de svenska nationalräkenskaperna är detta också fallet under huvuddelen av perioden sedan 1950, men en viss avvikelse uppstår kring 2010.² Detta visas i följande figur:

Figure 1: Kvoten av totala faktorinkomster (brutto) och BNP till faktorpris

Källa: Figuren visar $\frac{\text{Totala faktorinkomster (brutto)}}{\text{BNP till faktorpris}} = \frac{D1+B2g+B3g}{B1gb-[D29-D39]}$.

2.2.3 Faktorandelar

Beräkningen av faktorandelar utgår från de relationer som presenterats ovan. Utifrån begreppen i de svenska nationalräkenskaperna räknas faktorandelarna ut som följer,

²Orsaken till avvikelsen är inte klarlagd, men eventuellt kan periodiseringsproblem i samband med de ofantliga kapitalflöden och transfereringar som uppstod i samband med finanskrisen 2008-2009 ha någonting med detta att göra.

här uttryckt med NNP och BNP till faktorpris:

$$\text{Löneandel (netto)} = \frac{\text{Löneinkomster (netto)}}{\text{NNP till faktorpris}} = \frac{D1 + (2/3) \cdot B3n}{B1nb - [D29 - D39]} \quad (7a)$$

$$\text{Löneandel (brutto)} = \frac{\text{Löneinkomster (netto)}}{\text{BNP till faktorpris}} = \frac{D1 + (2/3) \cdot B3g}{B1gb - [D29 - D39]} \quad (7b)$$

$$\text{Kapitalandel (netto)} = \frac{\text{Kapitalinkomster (netto)}}{\text{NNP till faktorpris}} = \frac{B2n + (1/3) \cdot B3n}{B1nb - [D29 - D39]} \quad (7c)$$

$$\text{Kapitalandel (brutto)} = \frac{\text{Kapitalinkomster (brutto)}}{\text{BNP till faktorpris}} = \frac{B2g + (1/3) \cdot B3g}{B1gb - [D29 - D39]} \quad (7d)$$

3 Löne- och kapitalandelar i Sverige

Detta avsnitt presenterar löne- och kapitalandelarna i Sverige. All statistik bygger på SCBs nationalräkenskaper. Tabell 1 visar ett antal inkomstaggregat och faktorandelar i Sverige år 2019. Löneandelen netto är nästan 80 procent och kapitalandelen därmed 20 procent. Löneandelen brutto är betydligt lägre, 62,5 procent, medan kapitalandelen brutto är betydligt högre, 37,5 procent. Man kan dock dela upp kapitalandelen i en del som är kapitalförslitning, 21,8 procent, och en resterande kapitalinkomstandel som är 15,8 procent. Med andra ord utgörs huvuddelen av kapitalandelen brutto av kapitalförslitning.

Table 1: Förädlingsvärde, faktorinkomster, faktorandelar: Sverige 2019

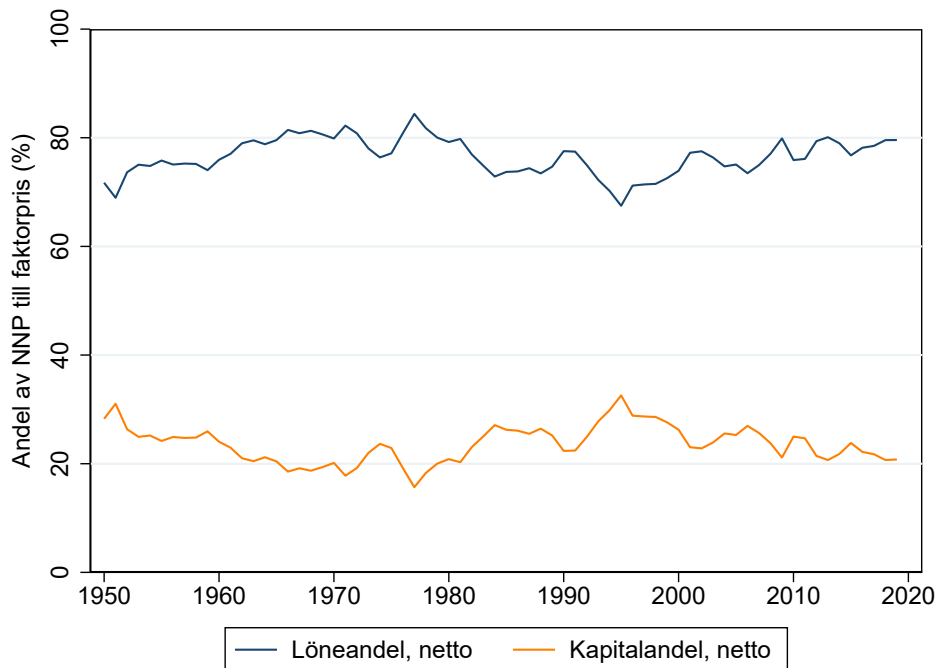
	Totalt värde (mkr)	Per person (kr)	Per vuxen (kr)
BNP till marknadspris	5 026 469	486 703	616 966
BNP till baspris	4 465 694	432 404	548 134
BNP till faktorpris	4 004 054	387 705	491 471
Löneinkomst	2 509 127	242 954	307 979
Kapitalinkomst	1 506 090	145 832	184 863
Summa faktorinkomst	4 015 217	388 786	492 841
Kapitalförslitning	875 835	84 805	107 503
<i>Faktorandelar (% av summa faktorinkomst)</i>			
Löneandel, netto	79,3		
Kapitalandel, netto	20,7		
Löneandel, brutto	62,5		
Kapitalandel, brutto	37,5		
Kapitalförslitning, andel	21,8		
Kapitalandel, brutto – Kapitalförslitning	15,7		

Källa: SCB, Nationalräkenskaper och befolkningsstatistik.

Hur har de svenska faktorinkomstandelarna utvecklats över tid? SCB har sedan ett par år sammanställt aggregerade sektorinkomster för Sverige under perioden 1950-2019, vilket möjliggör beräkning av långa tidsserier som spänner över nästan 70 år.

Figur 2 visar nettolöneandelen och nettokapitalandelen av NNP till faktorpris. Seriernas huvudbudskap är att faktorandelarna varit nästan konstanta över hela perioden. Löneandelen har ett medelvärde på 77% och en standardavvikelse på endast 1,5. Andelen har fluktuerat mellan 70 och 80 procent: på 1950-talet var medelvärdet 74% och på 2010-talet var det 78%, medan det låg något högre under 1960- och 70-talen och lägre under 1980- och 90-talen.

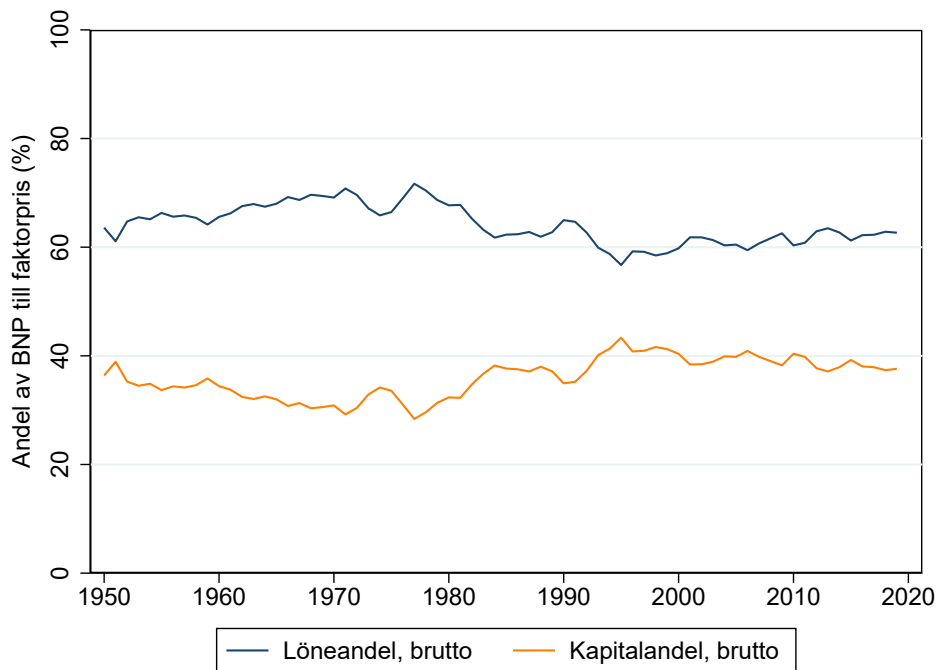
Figure 2: Faktorandelar, netto (% av summa NNP till faktorpris)

Källa: SCB, nationalräkenskaperna.

Utvecklingen av bruttofaktorandelar, dvs när kapitalförslitningen inkluderas, visas i figur 3. Som synes är utvecklingen likartad med nettofaktorandelarna. Löneandelen har en genomsnittlig nivå på drygt 64 procent (standardavvikelse 3,5) och har legat förhållandevis stabilt under hela perioden: andelen var 64 procent 1950 och är 63 procent 2019. Nivån är dock högre under 1960- och 70-talen. Toppnivån var nästan 72 procent år 1977 och därefter sjänk löneandelen till år 1995 då den var 57 procent. Den nedgång återspeglar sannolikt de politiska och ekonomiska förändringar som ägde rum under denna omvälvande period. Nedgången fick en hel del uppmärksamhet i svenska media medan uppgången sedan 1995 inte har rönt lika stora rubriker.

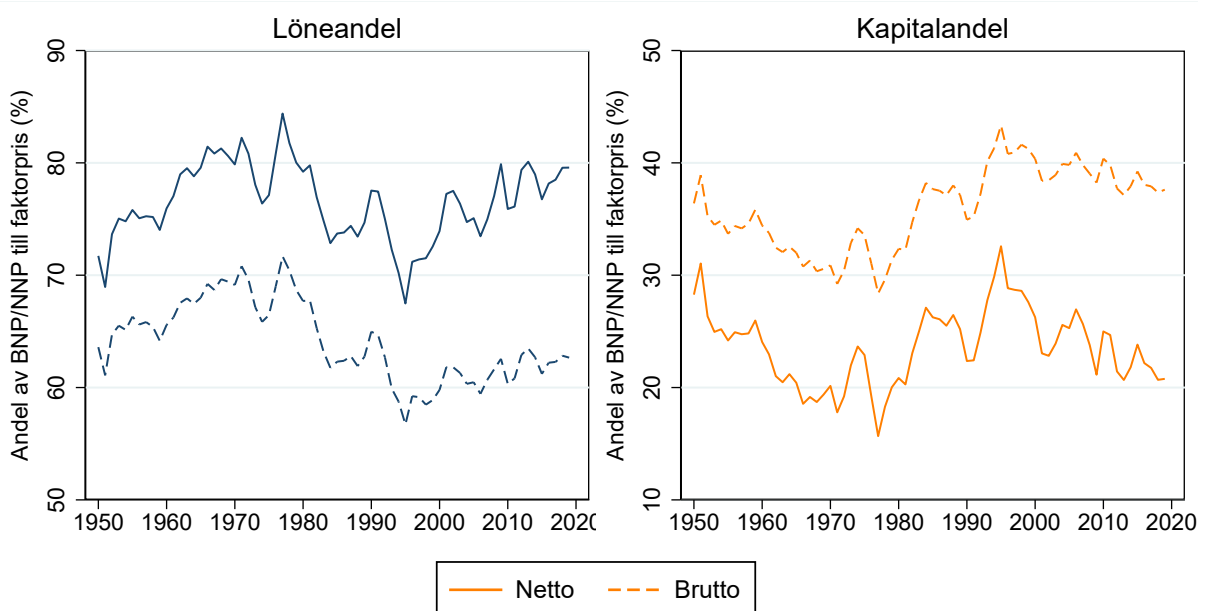
Figure 3: Faktorandelar, brutto (% av summa BNP till faktorpris)

Källa: SCB, nationalräkenskaperna.

En jämförelse av faktorandelarna netto och brutto ges i figur 4. Där framgår nivåskillnaderna tydligt samt att trenden över tid inte påverkas nämnvärt.

Figure 4: Löne- och kapitalandel: netto vs brutto

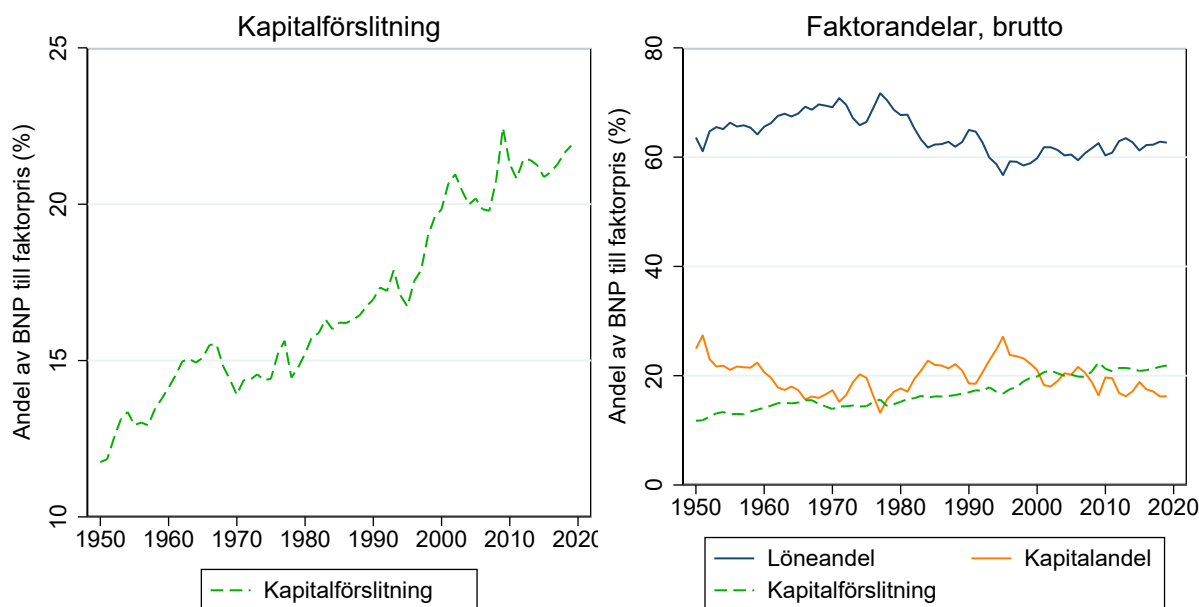

Källa: SCB, nationalräkenskaperna.

Kapitalförslitningens betydelse är inte liten, och data visar att den dessutom har

vuxit kraftigt sedan 1950-talet. Figur 5 visar att kapitalförslitningen i Sverige var drygt 10 procent av BNP kring år 1950 och att den därefter ökat till att under 2010-talet varit över 20 procent årligen.

Figure 5: Kapitalförslitningens betydelse

Källa: SCB, nationalräkenskaperna.

3.1 Fåmansbolagens utdelningar som arbetsinkomst

Gränslinjen mellan arbets- och kapitalinkomst är inte alltid tydlig, särskilt inte i fallet egenföretagare. Som diskuterades ovan delas en del av egenföretagarinkomsterna, den som kallas ”sammansatt förvärvsinkomst”, upp mellan arbete och kapital.

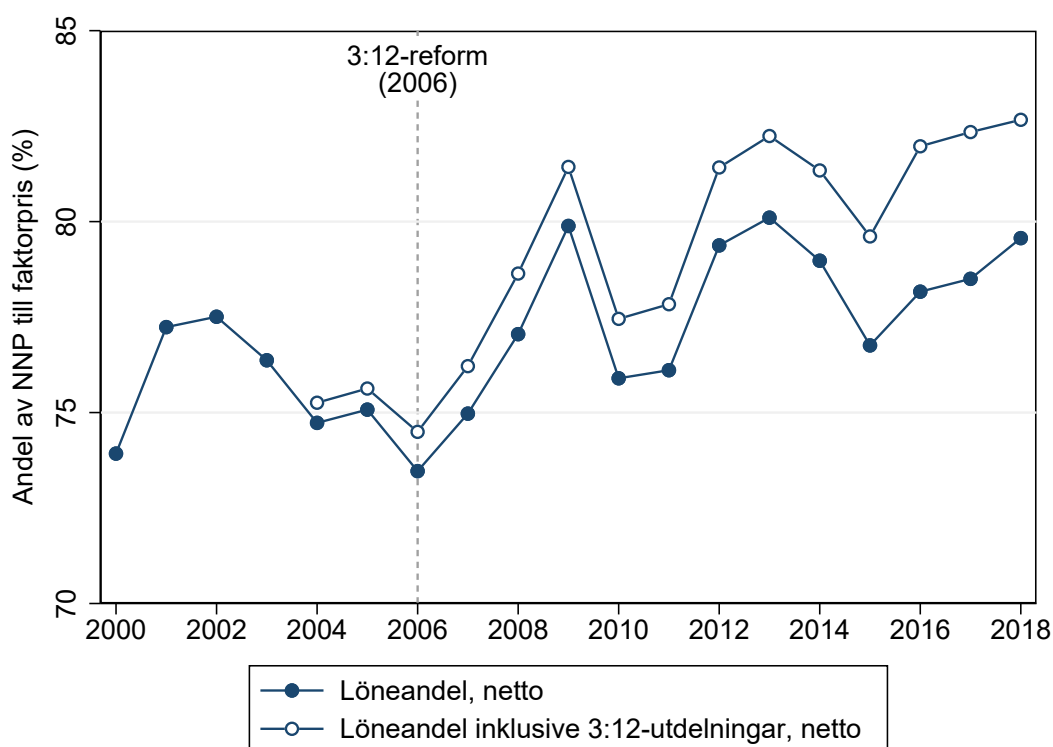
Men utöver den sammansatta förvärvsinkomsten finns ytterligare egenföretagarinkomst som inte helt tillfaller inkomstslaget kapital: utdelningar i fåmansbolag. Ett fåmansbolag är ett företag där det finns högst fyra aktieägare, och oftast finns bara en. Beskattningen av fåmansbolag är omgärdad av speciella regler, ofta kallade ”3:12-regler”. I det svenska duala skattesystemet beskattas förvärvs- och kapitalinkomster separat, där den huvudsakliga skattesatsen på kapitalinkomster är 30 procent. Sedan en ändring i 3:12-reglerna år 2006 kan fåmansbolagsägare ta ut utdelning ur sina bolag till en utdelningsbeskattning av 20 procent (men först efter att bolagsskatt har betalats på den utdelade vinsten). Sedan reformen 2006 har fåmansbolagens utdelningar stigit kraftigt, från ca 10 miljarder före reformen till ca 100 miljarder idag.³

Man kan hävda att fåmansbolagens utdelningar egentligen är en form av arbetsinkomst som har omvandlats till kapitalinkomst för att beskattas lägre. Flera studier har också

³Se Skatteverkets hemsida, tabell "Utdelning och kapitalvinst från fåmansföretag, belopp som beskattas med 20 procent, mnkr, beskattningsår 2006-2018".

undersökt om denna ökning beror på skatteplanering eller andra orsaker, se exempelvis Alstadsaer and Jacob (2012), Alstadsaer and Jacob (2016) och Björklund and Jäntti (2019). Figur 6 tar makrosummor from Skatteverket över utdelningar till fåmansbolag (varav över 90 procent är till den lägre skattesatsen 20 procent) och flyttar från nationalräkenskapernas kapitalinkomster till förvärvsinkomster, och beräknar därefter löneandelen på nytt. Resultatet visar att den uppmätta ökningen på senare år blir ännu större. Istället för en ökning från ca 75 procent år 2004 till 80 procent 2019, ca 5 procentenheter, är ökningen 8 procentenheter, till 83 procent, när fåmansbolagens samtliga utdelningar räknas som arbetsinkomster.

Figure 6: Fåmansbolagens utdelningar som arbetsinkomst

Källa: Löneandel: SCB, nationalräkenskaperna. Fåmansbolagens utdelningsinkomster: Skatteverket, "Beskattning av utdelning och kapitalvinst från fåmansföretag".

4 Internationell jämförelse

Internationella jämförelser är viktiga för att kunna tolka Sveriges faktorandelar. Figur 7 visar nettolöneandelen i 14 rika länder sedan 1960. Data kommer från AMECO-databasen som sammanställs av EU-kommissionens ekonomiska sekretariat.⁴ Den stabila löneandelen i Sverige är inte någon avvikande företeelse. Figuren visar att snart sagt varje land uppvisar en relativt stabil löneandel sett över hela perioden. I USA

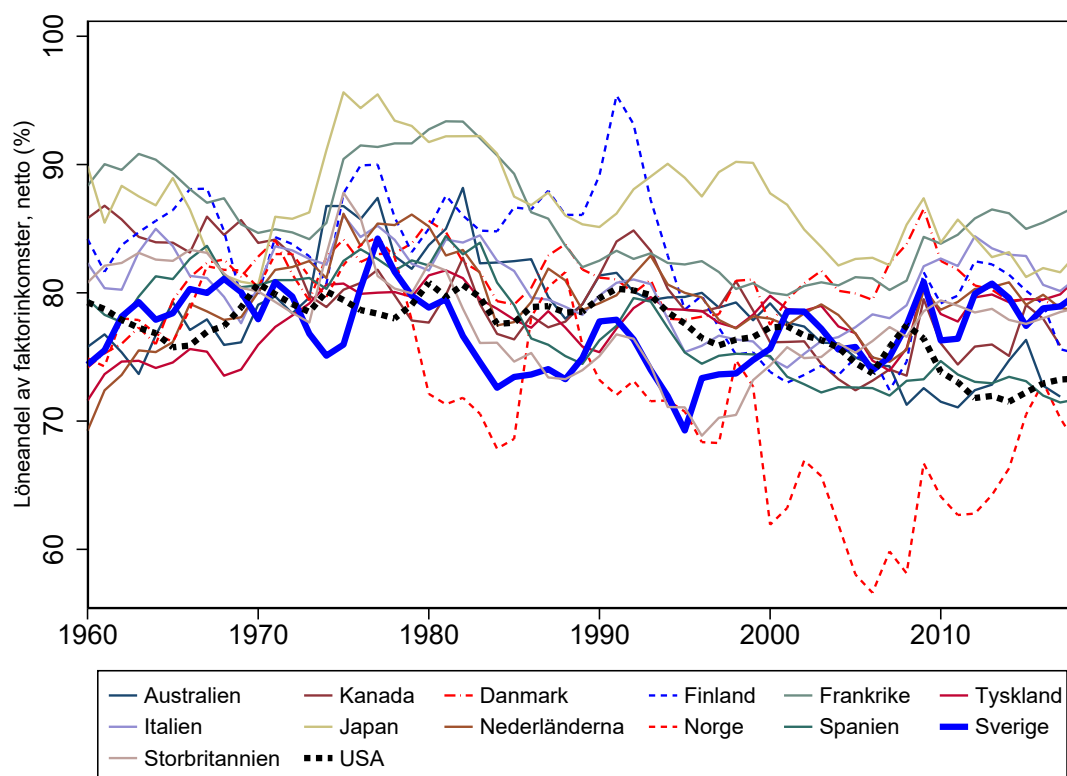
⁴På grund av vissa oklarheter i data över skattedata används i denna analys summa faktorinkomster som inkomstnämna.

kan man skönja en fallande trend sedan 1990-talets början, från en stabil nivå kring 80 procent är den idag nere på knappt 75 procent, vilket som redan nämnts har rönt stor uppmärksamhet. Detta är dock ingen vidare stor nedgång, vare sig sett över hela perioden eller jämfört med variabiliteten i andra länder.

De övriga nordiska länderna har streckade linjer. Inget av dessa avviker från det generella mönster förutom Norge, som uppvisar en relativt stor fluktuation. Norges fallande löneandel under 1990- och 2000-talen hänger samman med de betydande oljeinkomster som resulterat i ökade företagsvinster och därmed driftsöverskott.⁵

Den internationella jämförelsen visar att skillnaderna *mellan* länder är betydligt större än skillnaderna *inom* länder över tid; det skiljer nästan 20 procentenheter mellan länderna med den högsta löneandelen (Belgien, Österrike, Sverige) och den lägsta löneandelen (Irland, Storbritannien, Nya Zeeland), vilket är långt större skillnad än något lands förändring. Under nästan varje år sedan 1960 har det skilt uppemot 20 procentenheter mellan den högsta och den lägsta löneandelen. Detta antyder att institutionella skillnader spelar stor roll för löneandelens nivå och utveckling över tid, vilket studeras av bl a Bengtsson et al. (2020).

Figure 7: Löneandelen, netto, i 14 rika ekonomier, 1960-2017

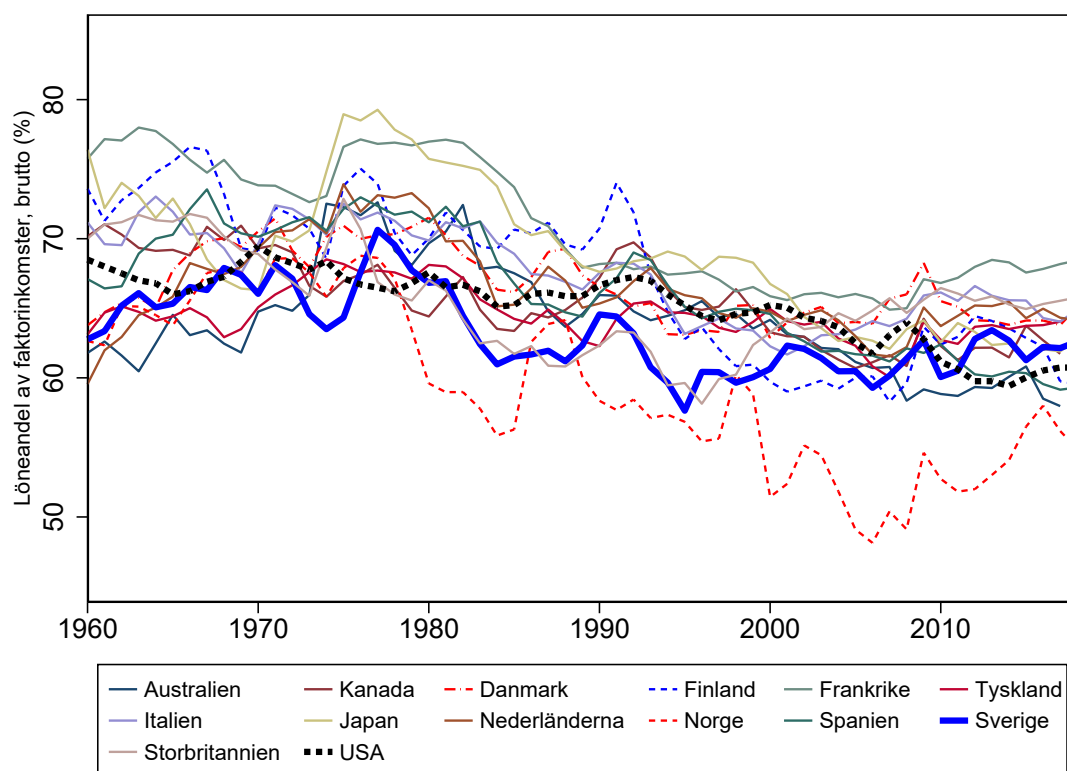

Källa: AMECO (se text).

⁵Det finns fler exempel på länder med relativt extrema kapitalinkomster som påverkat löneandelen. Allra extremast är Irland, där lokaliseringen av ett antal stora amerikanska företag inneburit att kapitalandelen stigit till 70-procent under 2010-talet.

Hur kommer det då sig att ett antal studier har funnit fallande löneandelar i flera länder? Förklaringen ligger i att de inkluderar kapitalförslitningen i kapitalägarnas inkomster och kapitalförslitningstakten har ökat under senare decennier. Figur 8 visar att bruttolöneandelen var högre i många länder (däribland Sverige) under 1960- och 70-talen på en nivå mellan 60 och 80 procent, med ett genomsnitt på 69 procent (standardavvikelse 4,9). Sedan 1980-talets har bruttoandelen legat på en lägre, men relativt stabil, nivå mellan 60 och 70 procent: genomsnittet är 63 procent och standardavvikelsen 4,0.

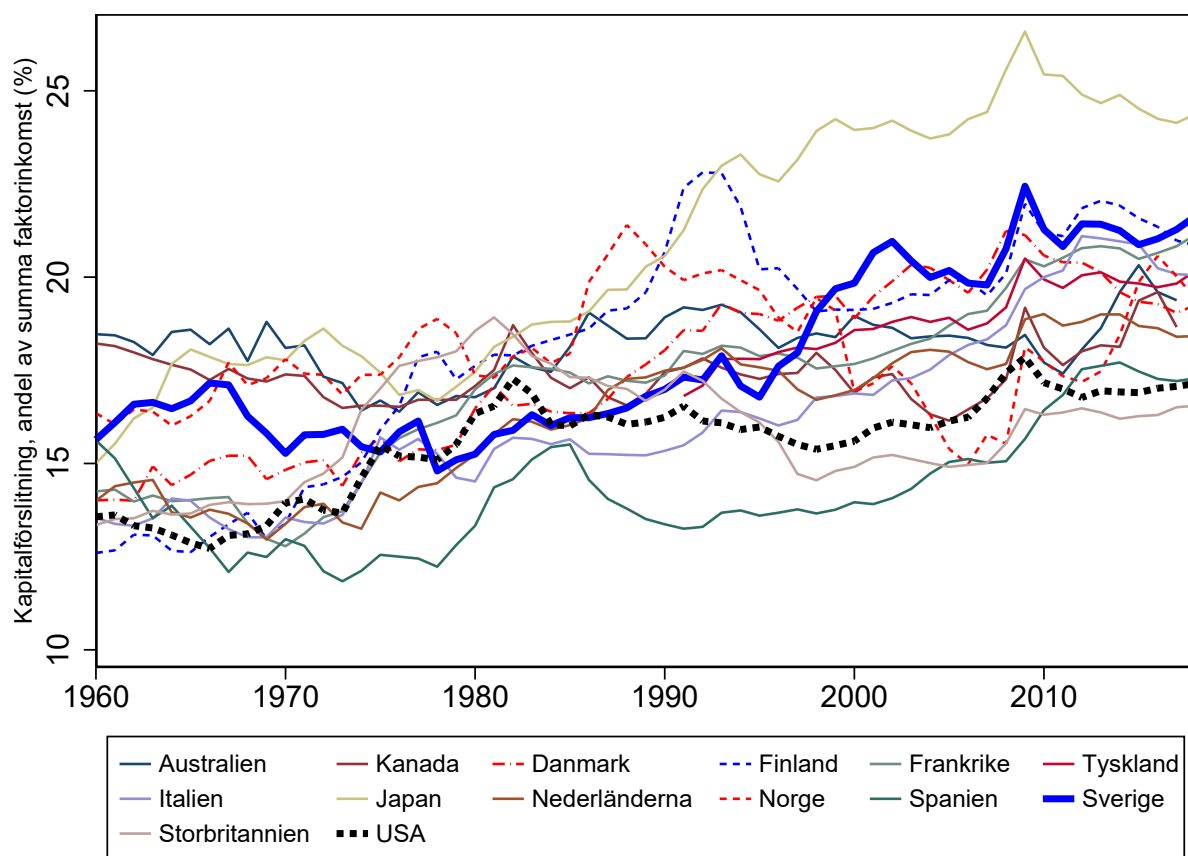
Figure 8: Löneandelen, brutto, i 14 rika ekonomier, 1960-2017

Källa: AMECO (se text).

Kapitalförslitningen i Figur 9 uppvisar en stigande trend i nästan alla rika länder, precis som vi såg för Sverige. Som redan nämnts återspeglar kapitalförslitning en mängd olika processer, och dess stigande historiska trend har inte uppmärksamats mycket i forskningen. Den stigande trenden verkar ligga bakom en hel del av de resultat gällande fallande löneandelar som flera rapporter och även studier har uppmärksammat.

Figure 9: Kapitalförslitning i 14 rika ekonomier, 1960-2017

Källa: AMECO (se text).

5 Slutord

Löne- och kapitalandelarna av ett lands samlade förädlingsvärde har länge använts för att beskriva styrkebalansen mellan arbete och kapital i ekonomin. Som mått på inkomstfördelningen är faktorandelar dock mindre relevanta dels eftersom många inkomsttagare erhåller både löne- och kapitalinkomster och dels eftersom inkomstskillnader mellan löntagare och kapitalägare också är relevanta för inkomstjämlighetens nivå och utveckling.

Analysen i denna uppsats visade att löneandelen i Sverige har legat på en stabil nivå under mer än ett halvsekel. Detta gäller framför allt det mest relevanta löneandelsmättet, nettolöneandelen efter att kapitalförslitning dragits bort. Löneandelen uppvisar visserligen fluktuationer mellan år, och rentav viss trend under kortare delperioder, och eventuellt kan dessa kopplas samman med ekonomiska och politiska samhällsförändringar. Exempelvis sjönk löneandelen från dess toppnivå på under 1970-talet till 1990-talets början, vilket skulle kunna återspegla effekten av ekonomisk liberalisering, skattesänkning och även 90-talskrisens verkningar. Från 90-talet till idag har dock löne-

andelen stigit och återgått till tidigare nivåer. Skulle man därtill räkna fåmansbolagens aktieutdelningar som arbetsinkomst, vilket vissa hävdar är relevant eftersom skattesystemet ger incitament att omvandla förvärvsinkomst till kapitalinkomst, skulle löneandelens ökning sedan 2000-talet accentueras ytterligare.

När bruttolöneandelen studeras, alltså när kapitalförslitning räknas som en inkomst, är huvudbudskapet om en stabil löneandel detsamma. Man kan dock skönja en högre nivå under 1960- och 70-talen och en gradvis nedgång under 1980-talets första hälft. Sedan 1980-talets mitt till idag har dock bruttolöneandelen legat på en närmast konstant nivå, och notabelt är att den rentav ligger över nivån på 1950-talet.

Internationellt sett ligger Sverige i linje med andra utvecklade ekonomier. I hela västvärlden har löneandelen legat stilla under de senaste decennierna, även flera länder uppvisar fluktuationer enstaka år eller under kortare perioder. Denna stabilitet gäller framför allt när man ser till nettolönenivåer, men den gäller även de flesta länders bruttolönenivåer även om man i detta mått också finner flera länder med fallande löneandelare. Anledningen till diskrepansen mellan netto- och bruttolönandelar är att kapitalförslitningens relativa storlek har ökat markant sedan 1980, vilket troligtvis har sin förklaring i den accelererande teknologiska utvecklingen som har orsakat en hastigare föråldring av kapitalstocken. Att räkna denna förslitning som en inkomst till framför allt kapitalägare, vilket man gör när man använder bruttolöneandelen som mått, är problematiskt och något som de flesta forskare avråder ifrån (se till exempel Piketty (2014)).

Huvudbudskapet från denna analys är med andra ord att löneandelen i såväl Sverige som nästan alla andra västländer legat på en närmast oförändrad nivå under nästan ett halvsekel. Detta resultat ligger intressant nog helt i linje med den observation som redan Keynes och Kaldor gjorde under efterkrigstiden och tiden strax efter andra världskriget.

References

- Alstadsaer, A. and Jacob, M. (2012). *Income shifting in Sweden. An empirical evaluation of the 3:12 rules*. Finansdepartementet, ESO.
- Alstadsaer, A. and Jacob, M. (2016). Dividend taxes and income shifting. *Scandinavian Journal of Economics*, 18(4):213–248.
- Autor, D., Autor, D., Salomons, A., and Salomons, A. (2018). Is Automation Labor Share-Displacing? Productivity Growth, Employment, and the Labor Share. *Brookings Papers on Economic Activity*, 2018(1):1–87.
- Bengtsson, E., Rubolino, E., and Waldenström, D. (2020). Capital Shares over the Long Run of History.
- Bengtsson, E. and Waldenström, D. (2018). Capital Shares and Income Inequality: Evidence from the Long Run. *Journal of Economic History*, 78(3):712–743.

- Björklund, A. and Jäntti, M. (2019). Kapitalinkomster och inkomstspridningens utveckling. In *SOU 2019:62*. Stockholm: Elanders.
- Karabarbounis, L. and Neiman, B. (2014). The Global Decline of the Labor Share*. *Quarterly Journal of Economics*, 129(1):61–103.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Piketty, T. and Zucman, G. (2014). Capital is Back: Wealth-Income Ratios in Rich Countries 1700–2010. *Quarterly Journal of Economics*, 129(3):1255–1310.
- Rognlie, M. (2016). Deciphering the Fall and Rise in the Net Capital Share: Accumulation or Scarcity? *Brookings Papers on Economic Activity*, 2015(1):1–69.